

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 Рс 218914 18 Рев
Бања Лука, 07.02.2019. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тица, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Б.К. из Б.Л., кога заступа пуномоћник адвокат Д.П. из Б.Л., ..., против туженог У. у Б.Л., кога заступа пуномоћник М.П., адвокат из Б.Л., ради заштите права из радног односа, вриједност спора 31.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 218914 17 Рсж од 19.12.2017. године, на сједници вијећа одржаној дана 07.02.2019. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број: 71 0 Рс 218914 15 Рс од 30.12.2016. године утврђено је да је тужитељ трпио злостављање, малтретирање, понижавање и дискриминацију на раду од стране туженог, те је слиједом тога тужени обавезан да тужитељу, на име накнаде нематеријалне штете у виду душевних болова због повреда угледа и части, исплати износ од 5.000,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 30.12.2016. године, као дана пресуђења, па до исплате, док је захтјев за накнаду нематеријалне штете преко досуђеног износа одбијен као неоснован. Истовремено, поништена је као незаконита одлука туженог, Сената У. број 02/04.-3.535-51/15 од 26.03.2015. године, којом је измијењена и допуњена Одлука о одговорним наставницима и сарадницима на I и II циклусу студија за зимски и љетњи семестар школске 2014/2015 године број 2/04-3.2946-3/14 од 11.09.2014. године, те је тужени обавезан да тужитељу обезбједи остваривање права која су му ускраћена и да му омогући да изводи наставу на предмету Макроекономија, на начин да га распореди као одговорног наставника на тај наставни предмет. Тужени је обавезан да тужитељу надокнади трошкове парничног поступка у износу од 4.248,75 КМ, са законском затезном каматом почев од дана доношења пресуде па до исплате, док је захтјев тужитеља за накнаду трошкова парничног поступка преко досуђеног износа одбијен као неоснован. Одбијен је као неоснован захтјев тужитеља да се као незаконити пониште Закључак туженог, Сената Универзитета број 02/04-3.2369-12/14 од 11.09.2014. године и број 02/04-3.1445-52/14 од 02.06.2014. године.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 218914 17 Рсж од 19.12.2017. године жалба туженог је усвојена и првостепена пресуда, у усвајајућем дијелу, преиначена тако што су, тужбени захтјев и захтјев тужитеља за накнаду трошкова поступка, одбијени. Тужитељ је обавезан да туженом надокнади трошкове поступка у износу од 3.925,00 КМ, са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељ због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужени предлаже да се изјављена ревизија одбије као неоснована.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља: да се утврди да је трпио злостављање, малтретирање, понижавање и дискриминацију на раду од стране туженог, те слиједом тога да му тужени исплати накнаду нематеријалне штете због душевних болова и повреде угледа и части у износу од 90.000,00 КМ; да се поништи као незаконита Одлука Сената У. од 26.03.2015. године, којом је измијењена и допуњена Одлука о одговорним наставницима и сарадницима на I и II циклусу студија за зимски и љетни семестар школске 2014/2015 године и да се туженом наложи да тужитељу омогући да изводи наставу на предмету Макроекономија; да се пониште закључци Сената У. од 11.09.2014. и 02.06.2014. године.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да је према уговору о раду на одређено вријеме број 01/04-2/13-3761-44/14 од 24.11.2014. године тужитељ био запослен код туженог на радном мјесту наставник у звању доцента на Катедри за економску теорију, анализу и политику на Економском факултету у Бањој Луци; да је изводио наставни процес из предмета Макроекономија; да је прије наведеног уговора имао закључене уговоре о раду почев од 2011. године; да је Сенат У. одлуком број 02/04-3.535-51/15 од 26.03.2015. године измијенио и допунио одлуку о одговорним наставницима и сарадницима на I и II циклусу студија за зимски и љетњи семестар школске 2014/2015 године од 11.09.2014. године; да је на иницијативу тужитеља Сенат У. расписао конкурс за избор наставника за предметну научну област; да се тужитељ није јавио на конкурс; да је по истеку важења уговора о раду на одређено вријеме са тужитељем раскинут радни однос са даном 24.09.2015. године.

На темељу тих чињеница, те оцјеном исказа саслушаних свједока и исказа тужитеља датог у својству парничне странке, првостепени суд је нашао да је тужитељ трпио злостављање, малтретирање, понижавање и дискриминацију на раду од стране туженог, радњама које су почеле 10.02.2014. године када је формирана комисија која је контролисала тужиочево оцјењивање студената и трајале континуирано до 26.03.2015. године, када је тужитељ удаљен из наставе Одлуком Сената, које имају карактер мобинга. Утврђујући, даље, да је усљед наведеног тужитељ трпио душевне болове због повреде угледа и части, при чему је о постојању ових болова, њиховом трајању и интензитету суд одлучио на основу слободног судијског увјерења, налазећи да би сваки просјечан човјек у ситуацији у којој је био тужитељ трпио душевне болове јаког интензитета и то како у вријеме када су радње вршене, тако и данас када о истима размишља и трпи посљедице, позивом на одредбе члана 111. и 112. Закона о раду ("Службени гласник Републике Српске", бр. 55/07, даље: ЗР), првостепени суд је усвојио захтјев тужитеља за утврђење дискриминације на раду и за исплату износа од 5.000,00 КМ, на име накнаде нематеријалне штете. Према становишту првостепеног суда тужитељ има правног интереса за поништење одлуке Сената У. број 02/04.-3.535-51/15 од 26.03.2015. године, јер да ова одлука није донесена тужени не би био у ситуацији ни донијети рјешење о престанку радног односа тужитељу, па утврђујући да иста нема упориште у закону, првостепени суд је усвојио и захтјев тужитеља за поништење наведене одлуке, уз налагање туженом да тужитељу омогући извођење наставе на предмету Макроекономија.

Истовремено, одбио је захтјев тужитеља да се пониште закључци Сената У. број 02/04-3.2369-12/14 од 11.09.2014. године и број 02/04-3.1445-52/14 од 02.06.2014. године, налазећи да први закључак (којим је именован још један наставник за наставни предмет Макроекономија) не задире у права тужитеља, а да други закључак, с обзиром да није изведен као доказ, се не може ни поништити.

Одлучујући о жалби туженог, другостепени суд је полазећи од одредбе члана 4. став 3. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник БиХ“ бр. 59/09, 66/16, даље: ЗЗД), становишта да радње за које је првостепени суд нашао да су имале понижавајући ефекат, с обзиром да им недостаје временски континуитет понављања, те с обзиром на природу тих радњи, немају карактер радњи којима је тужени деградирало и понижавао тужитеља, односно немају карактер мобинга. Надаље, другостепени суд је становишта да побијана одлука Сената У. има својство управног акта који се могао побијати у управном спору, а не у предметној парници. Из ових разлога, изјављену жалбу је усвојио и првостепену пресуду, у оспореном усвајајућем дијелу, преиначио тако што је захтјев тужитеља и у овом дијелу одбио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита и ревизионим наводима није доведена у озбиљну сумњу.

Према одредби члана 5. ЗР радник не може бити стављен у неравноправан положај код остваривања права по основу рада због расе, етничке припадности, боје коже, пола, језика, религије, политичког или другог мишљења и убјеђења, социјалног поријекла, имовног стања, чланства или нечланства у синдикату или политичкој организацији, тјелесног и душевног здравља и других обиљежја која нису у непосредној вези са природом радног односа. Овом одредбом је, дакле, установљена забрана повреде једнаког третмана.

Одредбом члана 111. став 5. ЗР мобинг је дефинисан као специфичан облик понашања на радном мјесту, којим једно или више лица систематски, у дужем временском периоду, психички злоставља или понижава друго лице са циљем угрожавања његовог угледа, части, људског достојанства и интегритета.

Према одредби члана 4. став 3. ЗЗД мобинг је облик нефизичког узнемиравања на радном мјесту које подразумијева понављање радњи које имају понижавајући ефекат на жртву чија је сврха и посљедица деградација радних услова или професионалног статуса запосленог.

Тужитељ је у овој парници, између осталог, кумулирао двије антидискриминацијске тужбе тако што се његов захтјев састоји од тужбе за утврђење дискриминације (деклараторни антидискриминацијски захтјев) и тужбе за накнаду штете (кондемпнаторни, репарацијски захтјев), сагласно одредби члана 12. став 1. и 3. ЗЗД. При томе је захтјев утемељио на тврдњама: да су током његовог рада пласиране бројне неистине о њему од стране студената и да је због тога трпио притиске од стране декана и проректора; да кулминацију представља захтјев Студентског парламента упућен Сенату У. у којем су изнесене неистине, а што је био повод да Сенат без иједног аргумента одузме право тужитељу да предаје и испитује; да му је стављена на терет наводна мања пролазност студената на испитима; да су одређени други професори на предмету Макроекономија; да му је забрањен електронски приступ систему; да му је прекидан час од стране декана и продекана; да га оптужују да због њега студенти не уписују Економски

факултет; да је против њега покренут дисциплински поступак због наводно ниске пролазности; да је одлуком Сената У. одређено да држи вјежбе свом ранијем асистенту, којем је био у комисији за избор у више звање доцента; да је Сенат У. одлуком од 23.03.2015. године измијенио своју ранију одлуку о одговорним наставницима на начин да је тужитељу одузео право да изводи наставу на предмету Макроекономија, те да је услед тога злостављан и понижаван на радном мјесту у дужем временском периоду.

Према цитираним законским одредбама мобинг представља посебан облик дискриминације, који је везан за рад и дешава се на радном мјесту. Другачије речено, исти представља патолошку комуникацију на радном мјесту, коју систематски упућује једна или више особа ка једној особи која је током мобинга изложена психичком злостављању и стављена у беспомоћну и безизлазну ситуацију, гдје је задржана средствима константних активности мобинга.

Према одредби члана 112. став 2. ЗР на тужитељу је била обавеза да изнесе чињенице које оправдавају сумњу да је тужени поступио супротно одредби члана 111. став 1. ЗР, док је на туженом била обавеза доказивања да није нарушен принцип једнокости. И ЗЗД (члан 15.) је одступио од стандардног схватања о терету доказивања, утемељеног у одредбама члана 7, 123. и 126. („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП), тако што жртва евентуалне дискриминације није дужна доказати дискриминацију са степеном сигурности, већ је довољно да учини вјероватним да је до дискриминације дошло, па уколико испуни тај услов, наводни дискриминатор је дужан доказати да није прекршио принцип једнаког поступања.

Сагласно томе, овај суд налази да је правилан закључак из побијане пресуде, да тужитељ изведеним доказима није доказао вјероватним да је жртва мобинга извршеног од стране туженог.

Наиме, тужитељу није забрањено приступ информационом систему (исказ свједока Н.К., декана Економског факултета), већ истоме (као и осталим наставницима) није дозвољено да самостално поставља обавјештења на веб страници факултета, већ путем овлаштеног службеника. Покретање дисциплинског поступка против тужитеља, који није окончан јер је тужитељу због истека уговора о раду на одређено вријеме престао радни однос, је у оквиру овлаштења туженог. Формирање комисије за преглед писмених испита студената, ради процјене да ли су од стране тужитеља адекватно бодовани испити, те тражење мишљења Економског факултета у Београду у погледу литературе коју је користио тужитељ на предмету Макроекономија и броја питања на испиту, је услиједило након бројних притужби студената на рад тужитеља, те је дио процеса рада код туженог, односно контроле рада запослених. Распоредивање тужитеља да држи вјежбе С.А., који је његов бивши асистент, те који је у међувремену стекао академско звање доцента, не представља радњу деградације тужитеља. Прекидање предавања тужитеља (које се десило у једном наврату) је услиједило због тога што је тужитељ држао додатни час, не поштујући распоред осталих предавања, чиме су студенти били онемогућени да присуствују тим другим предавањима.

Наведене радње, како то правилно закључује другостепени суд, нису вршене у временском континуитету, односно нису се понављале, те свеукупно гледано нису предузимане ради деградације тужитеља, већ су предузимане у сврху несметаног одвијања процеса рада (несметаног одржавања наставе на факултету) и то претежно као реакција на притужбе студената (које су се тичале држања предавања од стране тужитеља, те пролазности

на испиту), а које су кулминирале захтјевом Студентског парламента упућног Сенату У. Стога, исте немају карактер радњи које се понављају у дужем временском континуитету, нити је истима дошло до злостављања, деградирања и понижавања тужитеља, односно у овим радњама нема елемената мобинга.

Другачији закључак не могу исходити ревизиони наводи тужитеља у којима цитира законске одредбе ЗР и ЗЗД, те детаљно интерпретира исказ тужитеља, који је суду дат у својству парничне странке, уз поновљене тврдње да се у конкретном случају ради о мобингу. Даљи ревизиони наводи, да се нико од студената, који су у предметној парници саслушани у својству свједока, није могао изјаснити шта је било нерегуларно од стране тужитеља према студентима, код већ дате оцјене о карактеру спорних радњи, нису релевантни.

Нису тачни наводи ревидента да побијана одлука Сената У. број 02/04.-3.535-51/15 од 26.03.2015. године нема карактер управног акта (како је то закључио другостепени суд) и да је поступање по захтјеву за поништење исте у надлежности основног суда, док тужитељ у ревизији не приговара стварној надлежности суда у конкретном случају.

Како, дакле, ревизиони наводи нису од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде, то је изјављена ревизија одбијена, примјеном одредбе члана 248. ЗПП.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић